

T.B.M.M.CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA**

Tarih : 16 Haziran 2020

Sayı : 22577

31127

Aşağıdaki sorularımın Tarım ve Orman Bakanı Bakir Pakdemirli tarafından Anayasanın 98. ve TBMM içtüzüğünün 96. Maddelerine göre yazılı olarak yanıtlandırmasını dilerim.

15.06.2020

Necati TUGLI
Giresun Milletvekili

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Rize, Artvin, Trabzon ve Giresun illerinde yaklaşık 830 bin dekar çay dikili alanın % 66'sı Rize'de yer almakta, yine yıllara göre 1 milyon 100 bin ile 1 milyon 300 bin ton arası yaş çay üretimimizin yine % 68'i Rize'de gerçekleşmektedir. ÇAYKUR tarafından ruhsatlandırılan 781 bin 334 dekar alanda çay tarımı yapan kayıtlı üretici sayısı ise 197 bin 160 kişidir.

Ürettiğimiz yaş çay ÇAYKUR'un 46, özel sektörün 151 fabrikasında işlenerek ortalama 250 bin ton kuru çay elde edilmektedir. 2002 yılında ülkemizde 135 bin ton kuru çay üretimi gerçekleştirilirken bugün itibarıyla bu rakam yaklaşık iki katına ulaşmıştır.

Dünya çay üretiminde ise 2,270 milyon ton ile Çin birinci, 1,210 milyon ton ile Hindistan ikinci, 475 bin ton ile Kenya üçüncü, 329 bin ton ile Sri Lanka dördüncü, 250 bin ton ile ülkemiz beşinci sırada yer almaktadır.

Dünya Çay Komitesi'nin hazırladığı rapora göre dünyada Su'dan sonra en çok tüketilen içecek olan çay tüketiminde yılda kişi başı 3,5 kilogram ile Türkiye ilk sırada yer almaktadır. Ülkemizde 260 bin tonun üzerinde bir çay tüketimi olduğu ifade edilmektedir. Yine Birleşmiş Milletler (BM) Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) yayınladığı rapor küresel çay üretimi ve tüketiminin gelecek on yılda da yükselmeye devam edeceği şeklindedir. Rapor, çay üretim ve tüketimindeki artışın gelişmekte olan ülkelerdeki güçlü talepten kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çay üreticisi diğer ülkelerin tamamında, üretim maliyetleri ülkemize göre oldukça düşüktür. Bu ülkelerde yaş çayın 12 ay boyu hasat edilebilmesi, İşçilik ve diğer girdilerin ucuz olması üretimlerindeki en önemli avantaj olarak ortaya çıkarken ülkemizin zirai ilaç kullanılmadan, kimyasal madde içermeyen ve dünya ölçeğinde üzerine kar yağan tek çay olması, organik çay tarımı için çok elverişli olması avantajı öne çıkmaktadır. Asıl rekabet gücümüzün buradan geldiği ifade edilmektedir.

Yaş çay mubayaasının yoğun olduğu dönemler ve mubayaanın yeterli olmadığı dönemlerde kapasite kullanımı ve verimlilik için yaş çay fabrikaları satın aldıkları çayları birbirleri arasında aktarma yöntemini kullanmaktadır. Dolayısıyla her fabrika farklı bölge çayını işleyebilmektedir.

7 Haziran 2020 tarihinde, Gürbulak Sınır Kapısı'ndan ülkeye giriş yaptığı ifade edilen bir Tır'ın Rize'de devrilmesi sonucu meydana gelen kazada araçta İran'da üretilen 21 ton kuru çay olduğu ifade edilmiş ve konu birçok tartışma ve spekülasyona sebep olmuştur.

Buna ilişkin olarak

1. Bahse konu kaza sonucu tırda yüklü bulunan 21 ton çayın ithalatına laboratuvar analiz sonuçlarına ve menşesine ilişkin Bakanlığınız tarafından kamuoyuna yeterli bir açıklama yapmayı düşünüyor musunuz?
2. 2019 yılı ve 2020 yılında ülkemize ithal edilen kuru çay miktarı ne kadardır?
3. ÇAYKUR ithal çay alımı ve paketlemesi yapmakta mıdır? İthal yollardan ülkemize getirilen çayların ne kadarı ÇAYKUR ne kadarı özel sektör tarafından alınmaktadır? Devrilen Tır'da ki çayların ÇAYKUR tesislerinde paketlenerek piyasaya sürüleceği yönündeki sözlerden haberdar mısınız?
4. Yurt dışından ithal kimi çayların sağlık yönünden büyük riskler de içerdiğini, bunun yanında hem tüketiciye hem ürününü bu sebeple daha düşük fiyatla elinden çıkarmak zorunda kalan üreticimize büyük zarar verdiğini düşünüyor musunuz?
5. Ülkemize ithalat yoluyla yasal mevzuata uygun biçimde getirilen çaylar dışında kaçak biçimde ülkemize sokulan çay miktarına ilişkin bilgiler ne şekildedir?
6. Kaçak çay konusunda reklam, tanıtım, sağlık ve ülke ekonomisine zararları konusunda tüketicinin bilinçlendirilmesi dışında hangi etkin tedbirler alınmış ya da alınacaktır?
7. İktisadi Devlet Teşekkülü statüsünde görev yapan ÇAYKUR ülkemizde bu yıl üretilen yaş çay alımı için ne kadar bütçe ve ne kadar alım miktarı belirlemiştir?
8. Bu sezon için şu ana kadar ÇAYKUR tarafından ne miktarda alım gerçekleştirilmiştir?
9. Ülkemizdeki üretim maliyetlerinin diğer ülkelere göre oldukça yüksek olduğu göz önüne alınarak, dünyada artan çay üretim miktarı ve rekabete hazırlıklı olmak açısından fabrika sayısında bir artışa ihtiyaç duyulmakta değil midir? Başta kota sorununun giderilmesi için mevcut kapasitenin artırılmasına yönelik bir çalışma var mıdır?
10. ÇAYKUR Genel Müdürü tarafından Giresun Tirebolu'ya kurulacağı ifade edilen çay fabrikasından ve buna yönelik irtifak hakkı tesisi yapılan araziden vazgeçilmesine (hazine tarafından talep edilen) sebep olan yıllık bedel ne kadardır?
11. ÇAYKUR Genel Müdürü tarafından 2018 yılı yaş çay alım kampanyası başlangıcında söz verilen Tirebolu İlçemize kurulacağı ifade edilen çay fabrikasından o tarihte ihtiyaç ve gerekli bir yatırım olarak bahsedilirken bugün itibarıyla karlılık ve verimlilik ilkeleriyle vazgeçildiğin açıklanması sizce de bir haksızlık değil midir?